

Key words: *hero, culture hero, typological features, mass periodicals, quality periodicals, media discourse.*

1. *Danchuk L. I. Heroism on Ukrainian Stage: Monograph / Danchuk L. I. – Kyiv : DAKKIM, 1999. – 186 p.*
2. *Kiyaschenko N. I. Heroic as a Category of Aesthetics / Kiyaschenko N. I. // Kiyaschenko N. I. Aesthetics. General Course: Plan-program and teaching materials. – Moscow, 2002. – 128 p.*
3. *Kravchenko A. I. Cultural studies : Dictionary [Electronic resource] / Kravchenko A. I. – Moscow : Akademicheskiiy proekt, 2000. – P. 301. – Reference: <http://www.countries.ru/library/terms/culthero.htm>. – Accessed: 28.08.2014.*
4. *Suravniova I. M. Heroism as a Social Phenomenon : PhD thesis / Suravniova Irina Mikhailovna. – Tver, 2006. – 17 p.*
5. *Cherepanova S. O. Philosophy of Genealogy: textbook [Electronic resource] / Svitklana Cherepanova. – Kyiv : Znannya. – 2008. – 460 p. – Reference: http://pidruchniki.com/1584072020085/kulturologiya/filosofiya_rodoznavstva. – Accessed: 28.08.2014.*
6. *Harvey J. How do we perceive heroes? / Joan Harvey, George Erdos, Lisa Turnbull // Journal of Risk Research. – Vol. 12, Nos. 3–4, April–June 2009. – P. 313–327.*
7. *Jayawickreme E. How Can We Study Heroism? Integrating Persons, Situations and Communities / Eranda Jayawickreme, Paul Di Stefano // Political Psychology. – Vol. 33, No. 1. – 2012. – P. 165–178.*

УДК 007 : 070

ТВОРЧА СПАДЩИНА ЕРВІНА КІША – СКАРБНИЦЯ ПОРАД ДЛЯ ЖУРНАЛІСТІВ

ЖИЛЕНКО Ірина, канд. філол. наук, доц.;

ГЕРМАН Людмила, магістрант,

Сумський державний університет, вул. Римського-Корсакова, 2, Суми, 40007, Україна,
e-mail: ariadna_365@mail.ru

Досліджуються особливості журналістської діяльності чесько-німецького репортера Е. Кіша, підкреслюється його громадська активність, журналістська винахідливість, логічне мислення у пошуках сюжетів і створенні репортажів. Його твори друкували на сторінках світової преси, дослідники вивчали його творчу спадщину, позитивні відгуки залишили письменники і журналісти.

Ервін Кіш – автор багатьох книг репортажів, серед яких важливе місце займають його антологія «Класична журналістика» і книга «Несамовитий репортер». У першій він викладає основи репортажу, який потребує точних фактів і творчої фантазії, у другій Кіш визначає своє журналістське заняття як «полювання на події». Книга репортажів з різних країн містить безліч захоплюючих історій, пригод, що склали основу сенсаційних матеріалів. Революційна методологія репортажу Кіша практично не прижилася у Радянському Союзі, натомість його твори містять безліч оригінальних знахідок, які стануть у пригоді журналістам.

На основі творчості відомого репортера у роботі формується комплекс практичних порад журналістам, серед них такі: починайте з інтриги, будьте ексклюзивними, використовуйте художню деталь, розвінчайте стереотипи, будьте уважними, відвертими, говоріть правду тощо.

Ключові слова: «несамовитий репортер», творча майстерня, метод «логічної фантазії», принцип «безпристрасного свідка».

Вступ. На початку ХХ століття відбулася справжня революція у світових мас-медіа: великої популярності набувало радіомовлення, з'явився перший телевізійний досвід, значною популярністю стали користуватися журнали новин, еко-

номічні, елітарні, ілюстровані, дайджести тощо. У той же час Велика депресія, що розпочалася у США 29 жовтня 1929 року, охопила і весь західний світ. Надзвичайних масштабів досягло безробіття, збільшилася кількість злочинів.

Європейська журналістика, як зазначає дослідник Г. Прутцков, також переживала глибоку кризу. Скорочувалися тиражі газет і журналів, деякі видання припиняли своє існування. Упали акції багатьох приватних періодичних видань і радіостанцій. Натомість зростала популярність комуністичної преси, з'явилася фашистська та нацистська преса, активно розвивалася система пропаганди [6, 284].

У таких умовах жив і працював чесько-німецький письменник та журналіст, «космополіт душею і тілом» Егон Ервін Кіш (1885-1948), епохою названий «несамовитим репортером». У журналі «Серце Європи» читаємо: «Він писав німецькою, був громадянином Чехословаччини, подорожував по всьому світу» [5].

Після закінчення реального училища, з 1904 року Е. Кіш працював у празьких газетах «Prager Tageblatt» і «Bohemia», з 1913 – у газеті «Berliner Tageblatt», драматургом Берлінського художнього театру. Кіш був учасником Першої світової війни, потім став одним із керівників нелегальних солдатських комітетів, командиром Червоної армії у Відні, вступив до лав комуністичної партії Австрії. У 1921-33 роках жив у Берліні. З 1925 по 1931 роки неодноразово приїздив до Радянського Союзу, під чужим ім'ям подорожував по США. У 1933 році був заарештований нацистами і як іноземного підданого його вислали до Чехословаччини. У 1937-38 роках Е. Кіш був бійцем Інтернаціональних бригад в Іспанії, у роки Другої світової війни працював у журналі «Freies Deutschland» (Мексика). До Праги повернувся у 1946 році, де його було обрано головою єврейської общини міста [7].

Творчість Е. Кіша, який належав до Празької літературної школи (серед яких – Ф. Кафка, М. Брод, Л. Віндер та інші), надзвичайно різноманітна: вірші, новели, романи, п'єси, оповідання, але на перше місце вийшли журналістські жанри, які й зробили його ім'я відомим усьому світу [1]. Е. Кіш створив антологію «Класична журналістика», надав другорядному на той час жанру газетного репортажу рис художньої публіцистики, тим самим популяризувавши його. Репортеру належать відомі у журналістському середовищі крилаті вислови та афоризми, найбільш цитований з них такий: «Не завжди перемагає справедливість, а справа, за яку краще боролися».

Позитивні спогади про Кіша і його творчість залишили письменники: А. Зегерс, А. Барбюс, А. Дьоблін, Л. Фейхтвангер та інші.

Німецькомовна періодика, зокрема видання «Der Spiegel», «Süddeutsche Zeitung» та інші часто звертаються до постаті видатного репортера Ервіна Кіша, якого вважають класиком репортажу. З нього починається аналітичний напрям у розвитку цього жанру. Його творча спадщина не застаріла за півстоліття», – зазначає В. Д'Інка, редактор «Frankfurter Allgemeine Zeitung». А головна журналістська премія Німеччини названа у його честь – «Egon-Erwin-Kisch-Preis».

Питанням вивчення творчості Е. Кіша та його ролі у розвитку світової журналістики на пострадянському просторі займалися громадські діячі й науковці: А. Луначарський, Г. Гупперт, Є. Рубінова, М. Живов, Ю. Орлов, Е. Кніпович, М. Зоркая, Ю. Жуков, Л. Леонов, А. Артемова, Е. Леонович, Ю. Баушис та ін. Серед останніх російських досліджень – робота Г. Сорокіної, яка наголошує, що основний принцип, якому Кіш слідував усе життя, – дотримуватися факту і домислювати за допомогою «логічної фантазії» [8].

Науковці України також вивчали творчу спадщину відомого журналіста. Найбільше уваги дослідженню різних аспектів діяльності Е. Кіша приділила Т. Буйницька (мовно-стилістичні засоби гумору і сатири у публіцистиці Кіша, порівняння його з Я. Гашеком та ін.). Про Е. Кіша згадує у своїй роботі, присвяченій радіорепортажу, В. Лизанчук. Але, попри це, в Україні творчість Е. Кіша й досі залишається

мало вивченою, у вільному доступі не вистачає зразків публіцистики журналіста. Ми не виявили комплексного дослідження його творчої спадщини. Відповідно не сформувані й поради для успішної репортерської діяльності, якими пронизані твори Е. Кіша. Цим і зумовлена актуальність нашої роботи.

Мета статті – з’ясувати особливості творчого шляху Е. Кіша, дослідити його художню спадщину, звернувши особливу увагу на практичні поради журналістам, а також акцентувати увагу на внесок журналіста у розвиток газетного репортажу.

Для досягнення мети сформуємо комплекс **завдань**:

- опрацювати дослідження творчості Е. Кіша, узагальнивши особливості творчого шляху публіциста;
- проаналізувати німецькомовну періодику задля отримання більшої інформації про журналіста;
- ознайомитися з репортажами Е. Кіша і визначити комплекс порад для журналістів.

Тож **об’єктом** нашої роботи є постать Е. Кіша як представника європейської журналістики. Відповідно, предмет дослідження – творча спадщина публіциста як зразок репортерської праці.

Результати й обговорення. Звернемося до початку журналістської діяльності Е. Кіша. Він служив репортером у найбільших празьких ліберальних газетах, потім почав працювати судовим репортером. Стати ним допоміг випадок. У популярній серед німецькомовного населення газеті «Bohemia» звільнилося місце репортера місцевої кримінальної хроніки, і Е. Кіш вирішив зайнятися цією справою. Посада судового репортера вважалася в редакції принизливою, але Е. Кіш думав інакше. Щоб бути в курсі подій, він став членом німецької «біржі новин»: кожен з «біржовиків» мав певний об’єкт: лікарні, справи міської ратуші, пожежники, а йому дісталася поліція. В обмін на поліцейські новини Е. Кіш отримував доступ і до іншої міської інформації.

Незважаючи на те, що всі репортери черпали матеріал із загального джерела, Кіш зумів виділитися. Журналістська винахідливість, невтомна активність і оперативність, гостре слово, широкі зв’язки у різних соціальних колах і особливо тісні контакти із строкатим літературним середовищем Праги початку ХХ століття зробили його знаменитістю. Замітки репортера почали передруковувати столичні газети. Один із співробітників «Bohemia», Пауль Віглер, що залишився другом Кіша на все життя, запропонував йому зайнятися «неактуальними» описами, і журналіст почав вести щотижневий фейлетон-підвал під назвою «У Празі».

Згодом Паризька газета «Journal des Debats» написала про молодого чудового журналіста, який у місті Празі ухитряється викривати одну за одною міжнародні таємниці. Кіш у цей час встиг опублікувати збірку репортажів «З празьких вулиць і ночей» і цикл новел «Празькі діти».

Після важкого поранення на фронті у Першу світову війну Е. Кіш оселяється у Відні і продовжує свою репортерську діяльність. Дослідник Ю. Архіпов зазначає, що Е. Кіш, як справжній детектив, розкрив таємницю відомої шпигунської афери – зраду начальника австрійської контррозвідки полковника Редля, підкупленого російською агентурою, і написав про це помітний, сенсаційний репортаж [1].

У згадуваній нами антології «Класична журналістика», яка вийшла у світ 1923 року, Кіш виклав своє літературне кредо. Він славив непереможність людського духу, розуму й виступав проти сірості й шаблону – «двохвостого бича журналістики». Точні факти і творча фантазія – ось основа репортажа, стверджував Е. Кіш.

Через рік з’являється «Несамовитий репортер» (1924) – книга матеріалів з різних куточків Європи. «Полювання на події» – так журналіст визначав своє заняття. Серед провідних тем, яких він торкався, були описи в’язниці часів НЕПу в Москві, репортаж з єврейського літературного кафе в Лондоні, екскурси в життя середньовічного паризького гетто й інше [9].

Цікавим також є той факт, що Е. Кіш відвідував і Радянський Союз, і навіть виступав на антифашистському конгресі у Харкові. Підсумком подорожі став цикл репортажів під назвою «Царі, попи, більшовики» (1927). Але, як зазначає автор книги «Журналістське розслідування» А. Константинов, незважаючи на те, що у 30-ті роки деякі роботи «друга СРСР» Е. Кіша перекладалися російською мовою, його революційна «методологія репортажу» на нашому ґрунті практично не прижилася: «У радянській періодиці тих років саме слово «репортер» несло в собі відтінок лайливого, однозначно асоціюється з чимось хибно-буржуазним. Щоденний пошук сенсацій з їхньою подальшою ретрансляцією від першої особи вважався неприйнятним, оскільки радянські газети виходили не для розваги народних мас, а для освіти «партійного погляду на дійсність» [4]. Е. Кіш був і членом «Спілки пролетарсько-революційних письменників», але відхиляв примітивну роль журналіста лише як агітатора.

І саме в ті роки Е. Кіш сформулював тезу, що «справді хороший репортер повинен бути проміжною ланкою між художником і обивателем, щоб постійно терпіти нападки як від тих, так і від інших». Ось лише уповноважені владою радянські «художники» воліли спілкуватися з народом без «посередників». Втім, з початком Великої Вітчизняної війни літературний (публіцистичний) репортаж у Радянському Союзі набув неабиякої популярності. Кращі роботи цього жанру належать Б. Польовому, К. Симонову, Б. Горбатову та іншим. На думку А. Константинова, зараз вони вважаються класикою журналістики [4].

У пошуках інформації репортер подорожує різними країнами світу, вдається до авантюри. Так, для створення книги «Ризиковані вчинки по всьому світу» (про життя в країнах Африки) Кіш влаштувався статистом у постановочну групу, яка їхала за Середземне море знімати фільм «Вулиця жінок в Алжирі». Під чужим ім'ям він подорожував Сполученими Штатами Америки й написав книгу «Американський рай» (1930), де показав справжнє життя у США під час світової економічної кризи. Революційний рух на Далекому Сході публіцист досліджував у книгах «Азія суттєво змінилася» (1932) і «Таємний Китай» (1933) [3, с.130].

Цікаву історію, яка дає змогу якнайкраще зрозуміти незламний дух репортера, вміння ризикувати, неймовірно правдолюбство, а також впливовість його слова розповідали майже легенди. Восени 1934 року Кіш вирушив до Австралії, щоб взяти участь у Всесвітньому антифашистському, антивоєнному конгресі. У нього була в'їзна віза, але прикордонники не дозволили йому зійти на берег – влада Австралії боялася «несамовитого репортера». Історик Ю. Жуков у книзі «Из боя в бой. Письма с фронта идеологической борьбы» розповідає: «Як же бути? Повертатися до Європи, не зустрівшись з австралійськими робітниками, не побачивши цю країну, не зібравши матеріалів про неї?... І ось коли пароплав рушав від берега, Кіш стрибнув із палуби з висоти вісімнадцяти футів на землю. Він зламав ногу, але виконав свою місію – проник в Австралію і виступив там перед десятитисячною аудиторією» [2]. Його затримали та засудили на 6 місяців в'язниці, вислали із країни. Але результатом цієї подорожі стала книга Е. Кіша, скромно названа «Висадка в Австралії», видана у 1937 р. М. Кольцовим. Кіш «об'їхав усю земну кулю, і всюди за ним спалахували, немов потужні електричні розряди, щедро розкидані ним блискучі нариси, памфлети, книги, що викривали заживо гнилий капіталістичний лад і високо підносили перемогу революційних сил», – підсумував Ю. Жуков [2].

На відміну від українських, німецькомовні видання часто друкують матеріали, присвячені видатному репортерові. У них звертається увага на методи журналістської роботи Е. Кіша, досліджується його репортерський талант, наводяться уривки з його книг. Так, викликає цікавість інтерв'ю з Кішем, опубліковане берлінським журналістом К. Гауптом до 60-річчя від дня смерті «несамовитого репортера». Матеріал з промовистою назвою «Нічого, крім правди» (2008 рік) цікавий тим, що в ньому наводяться слова Е. Кіша з приводу покликання репортера, способів напи-

сання вдалого репортажу. Журналіст, вдивляючись у минуле, зазначає, що коріння репортажу сягають творчості Ч. Діккенса, Е. Золя, які щоденно показували життя таким, як воно є. На думку автора, заслуговує поваги журналіст Г. Стенлі, який подорожував країнами Африки, досліджував особливості континенту й описував їх, а також публіцист та мандрівник Г. Фостер. «Саме ці люди стоять у витоках соціального репортажу, – зазначав Е. Кіш. – Найскладніше у роботі репортера – говорити правду, <...> не давати читачеві нічого, крім правди, а це робить працю дуже небезпечною» Справжній репортер повинен вміти знаходити спільну мову з людьми різних соціальних прошарків. Всюди у нього мають бути свої контакти.

Основними критеріями вдалого репортажу Кіш вважає оригінальність: «У репортажі не може бути одноманітності». «Для вдалого початку репортажу варто робити влучним перше речення, це має бути яскрава фраза», – впевнений автор [11].

У репортажі Кіша, зазначає К. Гаупт, – є місце й фантазії – це своєрідний дизайн правди. «Певна річ – факт – це лише компас репортера. Вирушаючи у подорож, він (репортер) має потребу у підзорній трубі – логічній фантазії. Тому що з допомогою дослідження місця події, розповідей учасників і свідків події та висловлюваних при цьому передбачень не можна отримати цілісної картини стану речей. Він (репортер) повинен сам відтворити хід подій від причин до наслідків, стежачи лише за тим, щоб лінія його оповіді ні на волосинку не відхилилась од відомих фактів» [11].

Кіш вірив, що колись настане день, коли люди у всьому світі читатимуть лише правду. У роботі «Несамовитий репортер» він писав: «Немає нічого дивовижнішого, ніж правда, немає нічого екзотичнішого, ніж навколишнє середовище, немає нічого більш творчого, ніж об'єктивність. І немає сенсаційності більшої, ніж у часі, в якому ми живемо» [11].

На офіційному сайті німецької газети «Süddeutsche Zeitung» Я. Аугштайн у серії про великих журналістів опублікував матеріал про Кіша як про журналіста, який використовував літературні та публіцистичні риси у репортажах. Матеріал оприлюднено 2010 року під назвою «Письменник кожного дня» [10]. У роботі автор розкриває сутність постаті Кіша як основоположника якісного нового різновиду репортажу та показує репортера як винахідливого і кмітливого збирача фактів. «Детектив і журналіст у ХХ ст. були своєрідними архетипами, – зазначає Я. Аугштайн, – адже обоє боролися за правду і справедливість». Справжнім прикладом успішного репортера вважає дослідник Е. Кіша, який своїми вчинками довів власні слова: «Немає нічого захопливішого, ніж правда» [10].

«Щоб зрозуміти репортера, – пише Я. Аугштайн, – треба пройти разом з ним вулицями і провулками, під залізничним мостом, дослідити фасади універмагів, фабрик і офісних будівель <...> Завжди невгамовний, завжди несамовитий, адже вир сучасності не терпить затишшя – так вважав Кіш і це був Кіш», – наголошує дослідник [10]. Та й сам журналіст згадував: «Я у всеозброєнні чекав разом із голодним суп у їдальні, я провів ніч з бездомним у притулку, разом з робітниками я рубав лід на річці, був стажером у театрі, помічником ловця собак». І все це заради того, щоб побачити правду зсередини. І справді, Е. Кіш у своїй роботі свято дотримувався принципу «безпристрасного свідка»: «Бачити, але не втручатися, дивитися, але не змінювати».

Творчу майстерню журналіста можна простежити на прикладі того, як Кіш перетворив свої щоденникові записи, які вів під час війни 1914 року, на збірку репортажів під назвою «Запиши це, Кіш!» (1922). При обробці матеріалу він прибрав все несуттєве і нехарактерне, зберіг вражаючі подробиці для того, щоб додати репортажам наочності (наприклад, згадав про солдата, який врятував йому життя, але не пригостив його цигаркою), доповнив репортажі висновками тощо.

Аби прослідкувати втілення основних принципів діяльності Кіша та виокремити основні риси якісно нового газетного репортажу, ми проаналізували його жур-

налістські матеріали, а саме: репортажі з циклу «Американский рай» («У Форда в Детройте», «Шестидневные гонки», «Торговля людьми в Голливуде»), «Дебют на пожаре мельниц», «Боринаж» та уривок з промови на захист культури на Паризькому конгресі «Опасный жанр литературы») [6, с.287-326].

На основі прочитаних репортажів ми подаємо комплекс порад журналістам.

- Починайте з інтриги: «При первом помещении заводов Форда бросаются в глаза распухшие щеки у всех рабочих» («У Форда в Детройте»). Така цікава фраза стала початком репортажу. Адже, як казав Кіш, – перше речення обов’язково має містити яскраву деталь. Далі читач захоче дізнатися, чому ж у працівників здаються розпухлими щоки? І дізнається: «На заводах Форда нельзя курить... Потому что мистер Форд некурящий. Поэтому персонал целыми днями жует табак» («У Форда в Детройте») [6, с.287].

- Цілісний образ події або явища формуйте на основі опису маленьких деталей: «В мастерских развозят на тележках съестные припасы <...> Горячий суп, бутерброды, кофе, который пьют прямо из горлышка бутылки, и – обязательно – яблок надо проглотить за семь минут. Едят стоя или сидя на корточках. Скамеек или стульев нет» («У Форда в Детройте») [6, с. 287-288].

- Використовуйте протиставлення, поєднуйте протилежності: «Мистер Форд не только не курящий, он также не является постоянным клиентом продуктовых тележек».

- Кіш «грає» на деталях, протиставляє: працівники заводу не можуть курити, бо містер Форд не курить. Персонал змушений обідати за сім хвилин, тому немає ні столів, ні стільців. А містер Форд не користується такими «привілеями».

- Не бійтеся повідомляти провокуючі подробиці, будьте ексклюзивними: «За оплошность в работе, за незначительную ошибку (если бы ошибка была значительной, то рабочего без разговоров просто бы уволили) рабочего на время отстраняют от работы на один день или на более долгий срок...Об этих наказаниях вы не прочтете ничего в тех книгах, которые говорят о Форде»; «Если рабочий получает увечье, то ему оказывают медицинскую помощь и он тотчас же опять становится на работу. Если он сломал правую руку, то ему дают работу, при которой нужна только левая рука...» («У Форда в Детройте») [6, с.289, 290].

- Іронія та сарказм – гарна зброя для викриття негативу: «Конвейер бежит в буквальном смысле над головами рабочих, прикасаясь к их волосам, на сверкающих цепях его висят различные предметы, как бы подарки на рождественской елке. Каждый должен схватить предназначенный ему подарок, иначе «подарок» промчится дальше, а тогда получился бы недурной праздник» («У Форда в Детройте») [6, с. 291].

- Фінал має бути не менш яскравим, ніж початок: «...вы покидаете суверенные владения Форда в узком смысле. Вы можете уже закурить папиросу... Но мистер Форд некурящий». («У Форда в Детройте») [6, с. 293].

- Художня деталь і образність «грають» для розкриття теми: «Мерно вращается земля, чтобы улавливать свет солнца, мерно вращается луна, чтобы быть ночником земли, мерно вращаются колеса, производя ценности, только человек бессмысленно вертится...впустую, целых шесть дней и шесть ночей <...> Человек непрерывно маячит по одному кругу <...> и на краю его страшого Мальстрема стоит возбужденная толпа зрителей, поощряя смертоносное вращение...возгласами «гип-гип» («Шестидневные гонки») [6, с. 295-296].

- Помічайте важливі проблеми в звичайних, на перший погляд, ситуаціях: «Разве беда, что голландец-фермер во вторую ночь слетел крутой параболой с велосипеда прямо в публику? Нет, это просто «аут». Разве что-нибудь меняется, от того, что Тиц падает за смерть? Если кто-нибудь убьется насмерть, какое тебе до этого дело? Гонки продолжаются. Катятся живые шарики рулетки...» («Шестидневные гонки») [6, с. 296].

• Розвінчайте стереотипи: «Но не все те имена, которые публика произносит с робким благоволением, действительно «звезды». Имеются признанные величины, которые, однако, месяцами сидят без работы и без жалования и вынуждены, как мы это видели, занимать деньги на уплату за квартиру» («Торговля людьми в Голливуде») [6, с. 302].

• Будьте відвертими, ближчими до читача: «Вчера я первый раз что-то придумал, и все поверили этому... Оставаться мне и впредь во лжи? Нет. Именно потому, что в первой охоте за истиной истина от меня ускользнула, мне захотелось отныне гнаться за ней по пятам. Это было спортивное решение» («Дебют на пожаре мельниц») [6, с. 324].

• І найважливіше: пишiть і говорiть правду. Немає нічого дивовижнішого, ніж правда: « Месяца три назад я побывал на Цейлоне. На корабле я читал книги об этом острове: официозные путеводители, рекламные брошюры <...>, литературные путевые очерки. Когда мне пришлось сопоставить всю эту литературу с живой действительностью, я был охвачен ужасом и отвращением. Я увидел остров, на котором с октября по январь вымерло от малярии и недоедания не менее 30000 детей, <...> где людей ежедневно секут розгами, где туземцы не могут получить никакой работы, где люди питаются травой и листьями...»; «Чтобы произведение не потеряло художественности, писатель должен строго отбирать краски, построить свое изложение в правильной перспективе и дать его как документ художественный – художественный обвинительный документ <...> при всей своей заботе о художественности он должен давать правду, одну только правду» («Опасный жанр литературы») [6, с. 325].

На основi вище викладеного можемо зробити такі висновки:

– творчий шлях Ервіна Кіша можна й справді назвати шляхом «несамовитого репортера» або, перефразовуючи його слова, дивовижним, як правда;

– своєю дільністю журналіст започаткував якісно новий жанр газетного репортажу, який користується популярністю й зараз і вважається зразком репортерської публіцистики; він створив метод «логічної фантазії» як форму для вдалого подання інформації;

– постать Кіша може стати справжнім взірцем професійної діяльності; творча спадщина репортера у прикладному аспекті заслуговує на увагу журналістів, репортерів, публіцистів, а в теоретичному – для наукових напрацювань у галузі масової комунікації.

Тож, реалізуючи у ході дослідження поставлені завдання, ми досягли мети, а саме: з'ясували особливості творчого шляху Ервіна Кіша, дослідили його творчу спадщину, виокремили риси якісно нового виду газетного репортажу, створеного Кішем, та сформували комплекс порад, які можуть бути корисними всім, кого цікавить сфера журналістики.

1. *Архипов Ю. И.* Пражская немецкая школа [Электронный ресурс] // История всемирной литературы: В 8 томах. Т. 8. / АН СССР; Ин-т мировой лит. им. А. М. Горького. – М. : Наука, 1983-1994. – С. 355-359. – Режим доступа: <http://feb-web.ru/feb/ivl/vl8/vl8-3552.html>.

2. *Жуков Ю. Н.* Из боя в бой. Письма с фронта идеологической борьбы [Электронный ресурс] / Ю. Н. Жуков. – Режим доступа: <http://fanread.ru/book/9123783/?page=18>

3. *История немецкой литературы.* В 3-х т. Пер. с нем. Общ. ред. А. Дмитриева. – М. : Радуга, 1986. – Т.3. – 464 с.

4. *Константинов А.* Журналистское расследование. История метода и современная практика [Электронный ресурс] / Под. общ. ред. А. Константинова. – Режим доступа: http://thelib.ru/books/avtorov_kollektiv_zhurnalistskoe_rassledovanie-read-4.html

5. *Неистовый* репортер Эгон Эрвин Киш [Электронный ресурс] // Сердце Европы. – 2008. – №6. – Режим доступа: http://www.theo.cz/ru/pdf/2008/Theo_2008_06_RU.pdf

6. *Прутков В. Г.* История зарубежной журналистики, 1800-1945 Хрестоматия / сост. В. Г. Прутков. – М. : Аспект пресс, – 2007. – 397 с.

7. *Рубинова Е. Я.* Киш, Эгон Эрвин [Электронный ресурс] // Краткая литературная энциклопедия. – Режим доступа: <http://feb-web.ru/feb/kle/kle-abc/ke3/ke3-5801.htm>

8. *Сорокина Г.А.* Постюбилейные размышления: творчество Я. Гашека и Э.-Э. Киша. [Электронный ресурс] // Французская литература 17-18 вв. – 2011. – 24 декабря. //– Режим доступа: <http://natapa.msk.ru/sborniki-pod-redaktsiey-n-t-pahsaryan/postyubileynye-razmyshleniya-tvorchestvo-ya-gasheka-i-e-e-kisha.html>

9. *Шейнбаум М.* Неистовый репортер [Электронный ресурс] / М. Шейнбаум // Еврейская газета. – 2010. – № 1 – Режим доступа: http://www.evreyskaya.de/archive/artikel_1219.html

10. *Jakob Augstein.* Der Tagesschriftsteller [Электронный ресурс] / Jakob Augstein. – Режим доступа: <http://www.sueddeutsche.de/kultur/egon-erwin-kisch-xxvi-der-tagesschriftsteller-1.437842>

11. *Klaus Haupt.* Nichts als die Wahrheit. Der «Rasende Reporter» Egon Erwin Kisch im Interview [Электронный ресурс] / Klaus Haupt. – Режим доступа: http://www.egon-erwin-kisch.de/pdf/kisch_reportagetheorie.pdf

Творческое наследие Эрвина Киша – сокровищница советов для журналистов

Жиленко Ирина, канд. филол. наук, доц.

Герман Людмила, магистрант

В статье исследуются особенности журналистской деятельности чешско-немецкого репортера Э. Киша, подчеркивается его общественная активность, журналистская изобретательность, логическое мышление в поисках сюжетов и создании репортажей. Его произведения печатались на страницах мировой прессы, исследователи изучали его творческое наследие, положительные отзывы оставили писатели и журналисты.

Эрвин Киш – автор многих книг репортажей, среди которых важное место занимают его антология «Классическая журналистика» и книга «Неистовый репортер». В первой он излагает основы репортажа, который требует точных фактов и творческой фантазии, во второй Киш определяет свое журналистское занятие как «охоту на события». Книга репортажей из разных стран содержит множество захватывающих историй, приключений, которые составили основу сенсационных материалов. Революционная методология репортажа Киша практически не прижилась в Советском Союзе, однако его сочинения содержат множество оригинальных находок, которые пригодятся журналистам.

На основе творчества известного репортера в работе формируется комплекс практических советов журналистам, среди них такие: начинайте с интриги, будьте эксклюзивными, используйте художественную деталь, развенчивайте стереотипы, будьте внимательными, честными, говорите правду и тому подобное.

Ключевые слова: «неистовый репортер», творческая мастерская, метод «логической фантазии», принцип «беспристрастного свидетеля».

Artistic heritage of Erwin Kisch: treasury of advice for journalists

Zhylenko Irina, German Lyudmila,

Sumy State University, 2, Rimsky-Korsakov St., Sumy, 40007, Ukraine, e-mail: ariadna_365@mail.ru

The article examines the characteristics of journalistic activity of E. Kisch, a Czech-German reporter, and emphasizes his social activity, journalistic creativity, and logical thinking when looking for stories and creating reports. His works have been published on the pages of the world press, the researchers have studied his artistic heritage, many writers and journalists have given a positive feedback to his journalistic activity.

Ervin Kisch is the author of many books of reportages, among which an important place is taken by his anthology «Classical journalism» and the work «Racing reporter.» In the first book he concentrates on the basics of reporting, which requires exact facts and creative imagination, in the second one Kisch defines his journalistic activity as «hunting for events».

The book of reports from different countries contains many fascinating stories, adventures, which formed the basis of his sensational materials. Though the revolutionary reporting methodology of Kisch was not particularly popular in the Soviet Union, his books still contain many original ideas, which will be useful for journalists.

Based on the creativity of the famous reporter there has been generated a set of practical tips for journalists, among which are: start with an intrigue, be exclusive, use an artistic detail, dispel stereotypes, be attentive, be honest, tell the truth, and so on.

Key words: «racing reporter,» creative workshop, method of «logical fantasy», the principle of a «dispassionate witness.»

1. *Arkhipov Y. I.* German school Prague [Electronic resource] // History of world literature: In 8 volumes. Vol. 8. – М. : Nauka, 1983-1994. – P. 355-359. – Reference: <http://feb-web.ru/feb/ivl/vl8/vl8-3552.htm>
2. *Zhukov Yu.* From battle to battle. Letters from the front of the ideological struggle [Electronic resource] / J. N. Zhukov. – Reference: <http://fanread.ru/book/9123783/?page=18>
3. *The history of German literature.* In 3 t. Т. 3. – Moscow : Raduga, 1986. – 464 p.
4. *Konstantinov A.* Investigative Journalism. The history and modern practice of the method [Electronic resource] / Reference: http://thelib.ru/books/avtorov_kollektiv_zhurnalistskoe_rassledovanie-read-4.html
5. *Frantic reporter Egon Erwin Kisch* [Electronic resource] // The Heart of Europe. – 2008. – №. 6. – Reference: http://www.theo.cz/ru/pdf/2008/Theo_2008_06_RU.pdf
6. *Pruszkow V. G.* History of foreign journalism, 1800-1945 a reader / sost. V. G. Pruszkow. – М. : Aspect press, – 2007. – 397 p.
7. *Rubinov E. J.* Kisch, Egon Erwin [Electronic resource] // brief literary encyclopedia. – Access mode: <http://feb-web.ru/feb/kle/kle-abc/ke3/ke3-5801.htm>
8. *Sorokin G. A.* Polybrene thinking: creativity J. Hasek and E.-E. Kish. [Elektronniy resource] // French literature of the 17th and 18th century – 2011. – December 24. //– Reference: <http://natapa.msk.ru/sborniki-pod-redaktsiey-n-t-pahsaryan/postyubileynye-razmyshleniya-tvorchestvo-ya-gasheka-i-e-e-kisha.html>
9. *Sheinbaum M.* Racing reporter [Electronic resource] / M. Sheinbaum // Jewish newspaper. – 2010. – № 1 – Reference: http://www.evreyskaya.de/archive/artikel_1219.html
10. *Jakob Augstein.* Der Tagesschriftsteller [Electronic resource] / Jakob Augstein. – Reference: <http://www.sueddeutsche.de/kultur/egon-erwin-kisch-xxvi-der-tagesschriftsteller-1.437842>
11. *Klaus Haupt.* Nichts als die Wahrheit. Der «Rasende Reporter» Egon Erwin Kisch im Interview [Electronic resource] / Klaus Haupt. – Reference: http://www.egon-erwin-kisch.de/pdf/kisch_reportage.theorie.pdf

УДК 007 : 070 : 304 (089.3)

САТИРИЧНИЙ СКЛАДНИК РОЗВАЖАЛЬНОГО КОМПОНЕНТУ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИХ ЖУРНАЛІВ

МИХАЙЛЮТА Ольга,

аспірант,

Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, вул. Мельникова, 36/1, м. Київ, 04119, Україна, e-mail: muchailuta@ukr.net.

Аналізується сатиричне наповнення відомих українських громадсько-політичних журналів: україномовного «Країна» та російськомовного «Корреспондент». Досліджуються жанри анекдоту і, частково, цитати. Мета – встановлення функціональності цих жанрів у виданнях аналітичного спрямування, визначення тематики сатири, образів, застосованих у сатиричній складовій. За теоретичну основу взято праці українських та зарубіжних учених із соціальних комунікацій, журналістознавства, філології. Встановлено, що тема анекдотів 2014 р. – революційні події в Україні, анексія Криму, військова агресія з боку РФ, висміювання недоліків менталітету росіян та недолугості прихильників так званих днр і лнр. Головні ознаки цитат у розважальному контексті цього жанру – іронія з приводу політичних і суспільних проблем.

Ключові слова: розважальний компонент, громадсько-політичний журнал, сатира, анекдот, жанр «цитата».